

تقویم تاریخ دفاع مقدس

(خارک؛ همچنان استوار و پابرجا)

عنوان: تقویم تاریخ دفاع مقدس، سلامت و یکم، حوادث شهریور ۱۳۶۴

(خارک، همچنان استوار استوار)

تألیف: نبی کریمی

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۲ شمارگان: ۵۰۰

قیمت جلد شومیز: ۱۱۰۰۰۰۰ تومان قیمت جلد گالینگور: ۱۵۰۰۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۷۱-۰۱۷-۰

ISBN :978-622-271-017-0

شابک دوره: ۰۹۴-۰ - ۴۱۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN 978_964_419_094_0

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

این اثر با کاغذ حمایتی چاپ و نشر شده است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶. تلفن فروش: ۲۲۲۱۱۱۷۴. تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۵

تلفن دفتر مرکزی: ۲۲۲۱۱۱۹۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	دیاچه
۱۱	پیشگفتار
۲۳	حوادث و رویدادهای شهریور ۱۳۶۴
۶۱	حوادث و رویدادهای دوم شهریور ۱۳۶۴
۱۱۷	حوادث و رویدادهای سوم شهریور ۱۳۶۴
۱۷۱	حوادث و رویدادهای چهارم شهریور ۱۳۶۴
۲۱۳	حوادث و رویدادهای پنجم شهریور ۱۳۶۴
۲۴۹	حوادث و رویدادهای ششم شهریور ۱۳۶۴
۲۹۵	حوادث و رویدادهای هفتم شهریور ۱۳۶۴
۳۴۹	حوادث و رویدادهای هشتم شهریور ۱۳۶۴
۳۷۷	حوادث و رویدادهای نهم شهریور ۱۳۶۴
۴۲۹	حوادث و رویدادهای دهم شهریور ۱۳۶۴
۴۷۱	حوادث و رویدادهای یازدهم شهریور ۱۳۶۴
۵۱۹	حوادث و رویدادهای دوازدهم شهریور ۱۳۶۴
۵۵۵	حوادث و رویدادهای سیزدهم شهریور ۱۳۶۴
۵۹۱	حوادث و رویدادهای چهاردهم شهریور ۱۳۶۴

۶۳۵.....	حوادث و رویدادهای پانزدهم شهریور ۱۳۶۴.....
۷۲۷.....	حوادث و رویدادهای شانزدهم شهریور ۱۳۶۴.....
۷۶۷.....	حوادث و رویدادهای هفدهم شهریور ۱۳۶۴.....
۸۳۵.....	حوادث و رویدادهای هجدهم شهریور ۱۳۶۴.....
۹۰۳.....	حوادث و رویدادهای نوزدهم شهریور ۱۳۶۴.....
۹۶۵.....	حوادث و رویدادهای بیستم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۰۴۹.....	حوادث و رویدادهای بیست و یکم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۱۱۳.....	حوادث و رویدادهای بیست و دوم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۱۵۹.....	حوادث و رویدادهای بیست و سوم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۲۱۹.....	حوادث و رویدادهای بیست و چهارم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۲۹۳.....	حوادث و رویدادهای بیست و پنجم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۳۵۵.....	حوادث و رویدادهای بیست و ششم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۴۰۱.....	حوادث و رویدادهای بیست و هفتم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۴۶۱.....	حوادث و رویدادهای بیست و هشتم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۵۱۷.....	حوادث و رویدادهای بیست و نهم شهریور ۱۳۶۴.....
۱۵۴۹.....	حوادث و رویدادهای سی ام شهریور ۱۳۶۴.....
۱۵۹۳.....	حوادث و رویدادهای سی و یکم شهریور ۱۳۶۴.....

مقدمه

از سال ۱۳۶۴، شاهد آغاز گسترده‌ی جنگ نفتکش‌ها و تداوم آن تا روزهای آخر جنگ بودیم. دشمن برای خنثی کردن عملیات نفتی ایران و ایجاد فشار مالی و اقتصادی از طریق کاهش یا توقف صادرات و فروش نفت قصد داشت در کنار اهرم‌های سیاسی و نظامی، ایران را از این طریق نیز هرچه بیشتر تحت فشار بگذارد.

خارک به‌عنوان پایانه‌ی صادرات نفت ایران بارها مورد هجوم حملات سنگین دشمنان قرار گرفت، ولی با استقامت و پایداری نیروهای مختلف نظامی کشور و همچنین مقاومت و ایثار تلاشگران صنعت نفت، صادرات نفت ایران حتی یک روز قطع نشد تا این جزیره لقب مقاومت و پایداری به خود بگیرد. اگرچه بسیاری از تأسیسات ما در اثر بمباران‌ها آسیب دید؛ اما کارکنان صنعت نفت با روحیه‌ی بسیجی خود به‌سرعت بازسازی‌ها را انجام می‌دادند. عراق پیش‌بینی کرده بود که در کوتاه‌ترین مدت می‌تواند ایران را از منبع اصلی درآمد نفتی محروم سازد و با بمباران جزیره‌ی خارک و سایر تأسیسات نفتی ایران، شریان حیاتی اقتصادی ایران را قطع کند؛ اما در عمل، پیش‌بینی صدام محقق نشد؛ زیرا نیروی هوایی عراق در نابودی و وارد کردن ضربات اساسی به تأسیسات نفتی ایران در خارک ناتوان بود. یکی از ابتکارات جالب کارکنان پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در دفاع از جزیره‌ی خارک در طول جنگ که بر اثر مهارت و سطح آموزش بالای آنها حاصل شده بود، انهدام موشک‌های شلیک‌شده از هواپیماها و بالگردهای عراقی به‌سمت مناطق و نقاط آسیب‌پذیر بود. یک نقطه‌ی دیگر برتری خارک، مجهز بودن آن به سیستم پدافندی هاگ بود که بسیار دقیق و قوی عمل می‌کرد و دشمنان موفق نشدند با موشک، خارک را بمباران

کنند؛ با وجود همه‌ی این شرایط، دشمن عقب‌نشینی نمی‌کرد و با راه‌اندازی اسکادران‌های خود و آوردن تعداد زیادی هواپیما، اقدام به بمباران منطقه کرده و حتی با بالگرد، موشک‌های اگزوست را به سمت اسکله‌ی خارک شلیک می‌کرد. در تمامی این اقدامات دشمن بعضی، قدرت‌های جهان‌خوار در کنار او بودند و صدامیان را به انواع سلاح‌ها مجهز کردند. مجموعه‌ی پیش‌رو با در نظر آوردن رشادت‌های فرزندان این بوم، می‌کوشد تا تحولات و حوادث دفاع مقدس را در شهریور ۱۳۶۴ با استناد به گزارش‌های نوبه‌ای عملیات‌ها، نقشه‌ها و کالک‌های موجود از مناطق درگیری و همچنین بازتاب این حوادث در مطبوعات بررسی نماید.

در انجام این کار مهم، فرض است از گردآوردندگان پرتلاش این مجموعه و همکاران محترم در مؤسسه فرهنگی هنری تقدیر و تشکر به عمل آید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

دیباچه

پیروزی انقلاب اسلامی در نیمه‌ی دوم قرن بیستم، موازنه‌ی قدرت را در جهان به‌ویژه در منطقه تغییر داد و همین امر سبب شد تا استکبار جهانی از راه‌هایی نظیر تضعیف نظام نوپای انقلاب، جداکردن بخشی از خاک ایران، منحرف‌کردن انقلاب از اهداف خود و براندازی؛ به سرکوب و ازبین‌بردن این انقلاب بپردازد. برای رسیدن به این اهداف، از مخالفان در داخل کشور، ضدانقلاب و کمک‌کنندگان عراق در شهریور ۱۳۵۹ استفاده شد.

اقدام ارتش عراق در هجوم سرکوبی به کشور ایران در پایان شهریور ۱۳۵۹ با هدف شکست سریع انقلاب اسلامی و با زمینه‌سازی برای سرانجام سیاسی و نظامی آغاز شد. باورهای ناصواب هدایت‌کنندگان آشکار و پنهان یکی از طولانی‌ترین دهه‌های معاصر که برای عراق «نبرد قادسیه» و برای ایران «دفاع مقدس» نام گرفت، آنها را به این نتیجه رسانده بود که در فرصتی اندک، به اهداف سیاسی نظامی خود دست یابند.

با آغاز تهاجم گسترده‌ی ارتش عراق به خاک ایران، توطئه‌ها و فتنه‌های مزدوران استکبار در سطوح منطقه‌ای و محلی جهت تفرقه‌افکنی و تجزیه، شدت بیشتری گرفت؛ به‌طوری‌که دامنه‌ی ناامنی‌های حاصل از تحرکات ایدئولوژیک گروهک‌های ضدانقلاب در شهرهای مختلف با حمله به پادگان‌ها و مقرهای نظامی و انتظامی، راه‌زنی‌های مسلحانه، شرارت و گروگان‌گیری، ناامن‌کردن مسیرهای تردد بین شهری، ترور و غیره تا مدت‌ها ادامه داشت.

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، سرافراز از حضور در آغوش مردم به‌عنوان پایه و ستون اصلی میدان نبرد با پشتیبانی ملت فداکار در قالب یگان‌های منظم و با حمایت سپاه پاسداران و بسیج مردمی، در فرصتی اندک در تمام خطوط نبرد به مقابله با دشمن پرداخت و در روند هشت‌ساله‌ی جنگ، مرزهای کشور را حفظ و تاریخ ارزشمندی را برای

آیندگان به یادگار گذاشت.

فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای عزیز (حفظه‌الله تعالی)، نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی (ره) و حماسه‌ی هشت سال دفاع مقدس را گنجینه‌ای بسیار عظیم در تاریخ ایران، اسلام و جهان می‌داند و انتشار آثار علمی، تاریخی و ادبی؛ اعم از مستندنگاری، خاطرات، داستان و ... را برای آگاهی نسل جدید و نسل‌های آتی، ضروری و واجب می‌شمارند.

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در لبیک‌گویی به منویات رهبر فرزانه‌ی انقلاب اسلامی (مُد ظَلَّه‌العالی)، مجموعه‌کتاب «تقویم تاریخ دفاع مقدس» و «تلخیص» این مجموعه‌ی بی‌نظیر و ارزشمند را در سه زیرشاخه‌ی «عملیات»، «آماد و پشتیبانی» و «نیروی انسانی» با هدف ایجاد یک سند معتبر و مرجع جهت بهره‌برداری مراکز علمی و آموزشی از جمله دانشگاهیان، هم‌اکنون بعد از انقلاب، اقشار مختلف مردم و همچنین برای استفاده‌ی مدرسین درس‌آشنایی به دلیل معارف دفاع مقدس، تدوین و منتشر کرد تا حقایق و واقعیت‌های تاریخی دوران پرافتخار جنگ مقدس برای همیشه در حافظه‌ی تاریخی مردم فهیم ایران، ثبت و ضبط شود.

در پایان از همه‌ی گردآوردندگان این مجموعه‌ی نفیس و ارزشمند تاریخی و پیش‌کسوتان و هم‌زمان ارجمندم در پژوهشکده‌ی علوم و معارف دفاع مقدس، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

سرتیپ دکتر کیومرث حیدری

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

پیشگفتار

مدافعان جان‌برکف ایران اسلامی، در شهریورماه سال ۱۳۶۴ همچنان با نثار خون پاک خود سربلند و پیروز، به دفاع از حریم کشور ادامه می‌دهند. گوشه‌هایی از رویدادهای مهم این، روزهای سرنوشت‌ساز را چنین می‌توان از زبان قلم شنید:

۱- آرامش نسبی مردادماه مناطق عملیاتی و جبهه‌های جنگ حق علیه باطل، تا حدودی در شهریورماه بر هم خورد؛ با فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص) (فرماندهی جنگ ایران) تصمیم گرفت با فعال‌ترکردن اجزای عملیاتی‌های تک محدود در کلیه مناطق عملیاتی و خطوط پدافندی علیه نیروهای متجاوز عراق، با تاس جنگ فرسایشی، دشمن را به طور مداوم در حال اضطراب و نگرانی و آماده‌باش نگه‌دارد. فرصت استراحت و بازسازی یگان‌های خود را نداشته باشد. به همین دلیل در شهریورماه، یازده عملیات آفندی محدود توسط یگان‌ها در تمام مناطق عملیاتی جنوب، غرب و شمال‌غرب کشور، طرح‌ریزی و اجرا شد.

البته گفتنی است که برخلاف انتظار فرماندهی ایرانی، این تلاش‌ها تأثیر قابل‌توجهی در کل جریان جنگ نداشتند؛ ولی در آماده و فعال نگه‌داشتن نیروهای ایرانی مؤثر بودند. در این نبردهای محدود، تلفات و ضایعاتی هم به نیروهای خودی وارد آمد. از طرفی ضعف پشتیبانی جنگ به‌ویژه در ارتش هم از نظر تهیه‌ی وسایل و تجهیزات سنگین و هم عدم جایگزینی پرسنل کادر اعم از افسران و درجه‌داران کادر، که به انحاء مختلف از صحنه‌ی جنگ خارج می‌شدند، توان رزمی یگان‌های ارتش به‌ویژه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی را که صحنه‌گردان اصلی جنگ بود، در حد زیادی تضعیف کرده بود.

۲- آنچه در شهریورماه قطعیت پیدا کرد، واگذاری مسئولیت جزیره‌ی آبادان به سپاه

پاسداران بود تا بتواند اقدامات لازم را برای اجرای عملیات والفجر ۸ (عملیات فاو) انجام داده و نبرد را طرح‌ریزی کند. به همین دلیل سپاه پاسداران اصرار داشت کلیه یگان‌هایی از خطوط پدافندی رها شوند و به طور منسجم، در اختیارش قرار گیرند. لذا برای رهایی لشکر نصر که در کنترل عملیاتی قرارگاه عملیاتی نیروی زمینی ارتش در غرب، مسئولیت قسمتی از خطوط پدافندی را عهده‌دار بود و نیروی زمینی ارتش در کلیه مناطق عملیاتی، هیچ یگان آزادی را جهت تعویض و رهایی این لشکر در اختیار نداشت؛ فرماندهی سپاه پاسداران نامه‌ای را به حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی (نماینده‌ی حضرت امام در شورای عالی دفاع و فرمانده قرارگاه عملیاتی خاتم‌الانبیا) ارائه داد و ایشان نیز دستور رهایی لشکر نصر را به فرماندهی نیروی زمینی ارتش صادر کرد. با عنایت به این مطالب، خطوط پدافندی که از جزیره‌ی آبادان در منطقه‌ی جنوب تا دالامپرداغ در منطقه‌ی شمال غرب تحت مسئولیت نیروی زمینی ارتش قرار داشت، بسیار ضعیف و آسیب‌پذیر شد و فرماندهان یگان‌های مستقر در خطوط پدافندی، طی گرد و خاک‌ها و نگرانی شدید خود را به نیروی زمینی اعلام می‌کردند.

۳- پافشاری استکبار جهانی و کشورهای غربی در حفظ صدام حسین به هر شکل ممکن و عزم راسخ جمهوری اسلامی در رسیدن به اهداف خود در جنگ و ندادن به صلح تحمیلی و تسلیم‌نشدن در برابر فشارهای استکبار، از جمله تمديد و تشدید تحریم ایران اسلامی، باعث گردید با واگذاری تکنولوژی نظامی به‌ویژه در بُعد هوایی به عراق مانند اهدای هواپیماهای میراژ و سوپراتاندارد، شرق و غرب تلاش می‌کردند توان نظامی رژیم بعثی عراق را در مقابل جمهوری اسلامی ایران تقویت کنند؛ لذا سعی می‌کردند از طرق مختلف، مثل جاسوسی با هواپیماهای پیشرفته‌ی آواکس، از تاکتیک‌های رزمندگان ایران اسلامی مطلع شوند و از سوی دیگر با اعزام مستشاران نظامی به عراق، به هر نحو ممکن از ورود رزمندگان سلحشور و خداجوی ایران اسلامی به داخل خاک آن کشور جلوگیری کنند؛ اما ناتوانی نظامیان عراقی در استفاده از سلاح‌های پیشرفته و اتخاذ تاکتیک‌های پیچیده توسط نیروهای جان‌برکف جمهوری اسلامی، این ترفند را نیز با شکست مواجه کرد.

۴- صدام حسین به امید واهی شکست جمهوری اسلامی ایران در بُعد اقتصادی و

جلوگیری از صدور نفت ایران، در شهریورماه نیز علاوه بر هدف قراردادن کشتی‌های تجاری در خلیج فارس، به‌وسیله‌ی هواپیماهای اهدای فرانسه چندین نوبت جزیره‌ی خارک را بمباران کرد و از این عمل مذبحخانه، استفاده‌ی تبلیغاتی بسیار زیادی نمود و به‌منظور فریب اذهان جهانیان و روحیه‌دادن به سربازان و ارتش شکست‌خورده‌اش اعلام کرد که جزیره‌ی خارک را با خاک یکسان کرده و ایران قادر به صدور نفت از جزیره خارک نیست! اما به‌رغم این تبلیغات دروغین و پاهوسرایی‌های سردمداران بعثی عراقی، «خارک، همچنان استوار و پابرجا» بود و صدور نفت نیز ادامه پیدا کرد.

۵- رژیم بعثی عراق در شهریورماه نیز به گلوله‌باران بعضی از شهرهای مرزی جمهوری اسلامی ایران از جمله پیرانشهر به تلافی شکست خفت‌بار ارتش در عملیات حیرت‌انگیز قادر ادامه داد تا شاید با مقابله‌به‌مثل رزمندگان اسلام، اذهان جهانیان را تحت تأثیر قرار دهد؛ ولی جمهوری اسلامی ایران برای حفظ جان غیرنظامیان، با خویشتن‌داری، فقط تهدید به مقابله‌به‌مثل می‌کرد. جمهوری اسلامی ایران با استفاده از نیروی دریایی قدرتمند خود، کشتی‌های تجاری را که تجهیزات نظامی و محمولاتی که در بالابردن توان نظامی عراق مؤثر بودند و به‌مقصد عراق و یا کشور کویت برای حمل می‌شدند، در تنگه‌ی هرمز و آب‌های بین‌المللی خلیج فارس مورد بازرسی قرار می‌داد و محموله‌ها را مصادره می‌نمود.

کتاب حاضر، شصت‌ویکمین جلد از مجموعه‌ی «تقویم تاریخ دفاع مقدس» است که به‌وسیله‌ی محققان و مؤلفان در پژوهشکده‌ی علوم و معارف دفاع مقدس نیروی زمینی ارتش گردآوری شده و حاوی کلیه‌ی اقدامات مهم رزمندگان در شهریورماه سال ۱۳۶۴ می‌باشد. طبعاً مطالب این کتاب که برگرفته از اسناد و مدارک حقیقی و موجود و نشأت‌گرفته از حماسه‌ای جاوید از ایمان و عشق به شهادت و شجاعت رزمندگان ایران اسلامی می‌باشد، متمایز از سایر کتاب‌ها بوده و در نوع خود بی‌نظیر می‌باشد. امید است که این کتاب مورد استفاده و بهره‌برداری محققان و مورخان جنگ تحمیلی و علاقه‌مندان به تاریخ دفاع مقدس قرار گیرد.

جای بسی خوشبختی است که تا خرداد ماه سال ۱۳۹۱ در تلاشی هشت ساله از سال

۱۳۸۲ تاکنون، شرح حوادث جنگ تحمیلی و چند ماه پس از اجرای قطعنامه‌ی ۵۹۸ مصوب سازمان ملل متحد (از شهریور ۱۳۵۹ تا پایان سال ۶۷) در قالب ۱۰۳ جلد به شرح جدول زیر تدوین شده است:

ردیف	موضوع	نام کتاب	مؤلف	تعداد صفحات	تاریخ تألیف	نویسندگان
۱	شهریور ۵۹	آخرین روزهای صلح	امیر فرهاد بهروزی	۴۹۸	فروردین ۱۳۸۲	اول - تابستان ۱۳۸۴
						دوم - تابستان ۱۳۸۶
۲	مهر ۵۹	غرش توپ‌ها	امیر پورداراب	۶۰۱	فروردین ۱۳۸۲	اول - زمستان ۱۳۸۴
						دوم - زمستان ۱۳۸۵
۳	آبان ۵۹	بل‌های پورداراب تسخیر ناپدید	امیر پورداراب	۶۶۲	شهریور ۱۳۸۳	اول - تابستان ۱۳۸۵
						دوم - زمستان ۱۳۸۵
۴	آذر ۵۹	تثبیت متجاوز	امیر فرهاد بهروزی	۱۳۸۳	شهریور ۱۳۸۳	اول - زمستان ۱۳۸۵
۵	دی ۵۹	گام‌های نخستین	امیر فرهاد بهروزی	۵۴۹	فروردین ۱۳۸۳	اول - تابستان ۱۳۸۶
۶	بهمن ۵۹	بر بام میمک	امیر فرهاد بهروزی	۱۰۴۵	فروردین ۱۳۸۳	اول - پاییز ۱۳۸۶
۷	فروردین ۵۹	بر فراز رقابیه	امیر پورداراب	۱۳۸۲	فروردین ۱۳۸۳	اول - بهار ۱۳۸۷
۸	فروردین ۶۰	بر فراز آسمان‌ها	امیر پورداراب	۱۷۶۴	فروردین ۱۳۸۳	اول - تابستان ۱۳۸۷
۹	اردیبهشت ۶۰	ضربه‌های پی‌درپی	امیر پورداراب	۴۸۸	۱۳۸۴، ۱۳۸۵	اول - تابستان ۱۳۸۷
۱۰	خرداد ۶۰	عزل بنی صدر، سرآغاز یک تحول	امیر پورداراب	۵۰۹	۱۳۸۴، ۱۳۸۵	اول - تابستان ۱۳۸۷

اول- زمستان ۱۳۸۶	۱۳۸۴/۳/۳۰	۴۷۵	امیر نبی کریمی	آزادی نوسود	تیر ۶۰	۱۱
دوم- تابستان ۱۳۸۸						
اول- بهار ۱۳۸۸	۱۳۸۴/۶/۳۰	۹۸۸	امیر نبی کریمی	فاتحین کرخه کوز	مرداد ۶۰	۱۲
اول- تابستان ۱۳۸۸	۱۳۸۴/۶/۳۰	۷۶۹	امیر فرهاد بهروزی	به سوی بستان	شهریور ۶۰	۱۳
اول - پاییز ۱۳۸۸	۱۳۸۴/۶/۳۰	۶۸۲	امیر فرهاد بهروزی	شکست حصر	مهر ۶۰	۱۴
اول- زمستان ۱۳۸۸	۱۳۸۴/۱۰/۱۳	۶۳۹	امیر فرهاد بهروزی، امیر نبی کریمی	فروغ فتح	آبان ۶۰	۱۵
اول- تابستان ۱۳۸۹	۱۳۸۴/۱۰/۱۳	۵۵۵	امیر پورداراب، امیر کریمی	فتح بستان (طریق کوه سار)	آذر ۶۰	۱۶
اول- تابستان ۱۳۸۹	۱۳۸۵/۳/۳۰	۵۱۸	امیر پورداراب، امیر بهروزی	حماسه‌ی شیطان	دی ۶۰	۱۷
اول- بهار ۱۳۹۰	۱۳۸۵/۳/۳۰	۴۲۹	امیر نبی امیر بهروزی	نبرد خونین در چزابه	بهمن ۶۰	۱۸
اول- بهار ۱۳۹۰	۱۳۸۵/۷/۳۰	۶۵۸	امیر فرهاد بهروزی، امیر پورداراب	درازه پیروزی	فروردین ۶۰	۱۹
اول- زمستان ۱۳۹۰	۱۳۸۵/۷/۳۰	۱۱۲۷	امیر نبی کریمی، امیر پورداراب	فتح بزرگ	فروردین ۶۱	۲۰
اول- زمستان ۱۳۸۷	۱۳۸۵/۱۱/۳۰	۱۰۳۲	امیر پورداراب، امیر کریمی	به سوی شلمچه	اردیبهشت ۶۱	۲۱
اول- پائیز ۱۳۹۲	۱۳۸۵/۱۱/۳۰	۹۳۲	امیر فرهاد بهروزی، امیر کریمی	خدا خرمشهر را آزاد کرد	خرداد ۶۱	۲۲
اول- پائیز ۱۳۹۲	۱۳۸۵/۱۱/۳۰	۸۸۷	امیر نبی کریمی	رمضان در رمضان	تیر ۶۱	۲۳
اول- پائیز ۱۳۹۲	۱۳۸۵/۱۱/۳۰	۷۰۵	امیر نبی کریمی	وهتوز رمضان	مرداد ۶۱	۲۴
اول- زمستان ۱۳۹۲	۱۳۸۷/۲/۳۰	۶۲۵	امیر فرهاد بهروزی	حماسه‌ی دو سال حضور	شهریور ۶۱	۲۵

اول - تابستان ۱۳۹۳	۱۳۸۶/۲/۳۰	۸۵۷	امیر فرهاد بهروزی	مسلمین عقیل (ع)، فراتر از شجاعت	مهر ۶۱	۲۶
اول - پائیز ۱۳۹۳	۱۳۸۶/۲/۳۰	۶۳۹	امیر پورداراب	محرم	آبان ۶۱	۲۷
اول - زمستان ۱۳۹۳	۱۳۸۶/۳/۳۰	۶۰۸	امیر پورداراب	طلوع فجر	آذر ۶۱	۲۸
اول - زمستان ۱۳۹۳	۱۳۸۶/۶/۳۰	۴۷۷	امیر پورداراب	نبرد در شرایط سخت	دی ۶۱	۲۹
اول - زمستان ۱۳۹۳	۱۳۸۶/۶/۳۰	۷۰۵	امیر پورداراب	شرایط سخت در نبرد	بهمن ۶۱	۳۰
اول - تابستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۶/۳۰	۸۲۴	امیر فرهاد بهروزی	سال سربلندی	اسفند ۶۱	۳۱
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۹/۳۰	۱۲۲۰	امیر فرهاد بهروزی	در امتداد فجر	فروردین ۶۲	۳۲
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۹/۳۰	۹۵۸	امیر فرهاد بهروزی	حقیقت	اردیبهشت ۶۲	۳۳
اول - پائیز ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۹/۳۰	۱۰۲۳	امیر فرهاد بهروزی	ضربت جندالله	خرداد ۶۲	۳۴
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۱۲/۲۹		امیر نبی کریمی	والفجر ۲	تیر ۶۲	۳۵
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۱۲/۲۹	۱۷۳۸	امیر نبی کریمی	والفجر ۳	مرداد ۶۲	۳۶
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۱۲/۲۹	۹۳۵	امیر پورداراب	نبرد خاموش	شهریور ۶۲	۳۷
اول - زمستان ۱۳۹۵	۱۳۸۶/۱۲/۲۹	۱۰۱۳	امیر پورداراب	والفجر ۴	مهر ۶۲	۳۸
اول - بهار ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۴/۳۰	۱۱۰۸	امیر فرهاد بهروزی	در آن سوی مرز	آبان ۶۲	۳۹
اول - بهار ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۴/۳۰	۱۰۶۶	امیر فرهاد بهروزی	شیران دره‌ی شیلر	آذر ۶۲	۴۰
تابستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۴/۳۰	۸۵۱	امیر نبی کریمی	جنون جلاد	دی ۶۲	۴۱
تابستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۴/۳۰	۱۱۵۳	امیر نبی کریمی	مقابله به مثل	بهمن ۶۲	۴۲
پائیز ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۷/۳۰	۱۲۶۶	امیر پورداراب	عملیات خیبر	فروردین ۶۲	۴۳

تابستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۷/۳۰	۱۰۳۰	امیر پورداراب	پس لرزه‌های مجنون	فروردین ۶۳	۴۴
پائیز ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۷/۳۰	۱۰۲۴	امیر پورداراب	جنگ آب	اردیبهشت ۶۳	۴۵
زمستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۱۰/۳۰ ۲۲۲۲۲۲۲	۱۶۶۷	امیر نبی کریمی	جنگ نفت‌کش‌ها	خرداد ۶۳	۴۶
زمستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۱۰/۳۰	۱۴۶۶	امیر نبی کریمی	خوف خفاش	تیر ۶۳	۴۷
تابستان ۱۳۹۶	۱۳۸۷/۱۰/۳۰	۱۰۷۲	امیر فرهاد بهروزی	دروغ بزرگ	مرداد ۶۳	۴۸
پائیز ۱۳۹۷	۱۳۸۸/۱/۳۱	۱۲۸۶	امیر فرهاد بهروزی	امتحان بزرگ	شهریور ۶۳	۴۹
تابستان ۱۳۹۷	۱۳۸۸/۱/۳۱	۱۶۳۲	امیر فرهاد بهروزی	میمک، عاشورایی دیگر	مهر ۶۳	۵۰
پائیز ۱۳۹۷	۱۳۸۸/۱/۳۱	۱۲۷۴	امیر فرهاد بهروزی	ارتش، درخورد افتخار	آبان ۶۳	۵۱
بهار ۱۳۹۸	۱۳۸۸/۴/۳۰	۱۲۴۵	امیر نبی کریمی	هویت و پناه	آذر ۶۳	۵۲
بهار ۱۳۹۸	۱۳۸۸/۴/۳۰	۱۱۶۵		تنگه‌ی هرمز، تضمین صدور نفت	دی ۶۳	۵۳
تابستان ۱۳۹۸	۱۳۸۸/۴/۳۰		امیر پورداراب	در انتظار بدر	بهمن ۶۳	۵۴
	۱۳۸۸/۴/۳۰	۱۵۸۷	امیر پورداراب	عملیات بدر	اسفند ۶۳	۵۵
تابستان ۱۳۹۸	۱۳۸۸/۷/۳۰	۱۱۴۴	امیر پورداراب	پاسخی در خور	فروردین ۶۴	۵۶
تابستان ۱۳۹۸	۱۳۸۸/۷/۳۰	۱۰۱۱	امیر پورداراب	تغییر موازنه‌ی قدرت	اردیبهشت ۶۴	۵۷
	۱۳۸۸/۷/۳۰	۱۴۴۶	امیر فرهاد بهروزی	خرداد خونین	خرداد ۶۴	۵۸
	۱۳۸۸/۱۰/۳۰	۱۳۵۰	امیر فرهاد بهروزی	عملیات قادر	تیر ۶۴	۵۹
	۱۳۸۸/۱۰/۳۰	۱۷۱۲	امیر نبی کریمی	عاشورا در هور	مرداد ۶۴	۶۰
	۱۳۸۸/۱۰/۳۰	۱۸۰۰	امیر نبی کریمی	خارک همچنان استوار و پابرجا	شهریور ۶۴	۶۱
	۱۳۸۹/۱/۳۰	۱۱۸۰	امیر فرهاد بهروزی	دلبران دره‌ی دراو	مهر ۶۴	۶۲
	۱۳۸۹/۱/۳۰	۱۰۸۹	امیر فرهاد بهروزی	جنگ و صلح تحمیلی	آبان ۶۴	۶۳
	۱۳۸۹/۱/۳۰	۱۳۵۴	امیر نبی کریمی	هویزه، سرفراز همیشه‌ی تاریخ	آذر ۶۴	۶۴

	۱۳۸۹/۴/۳۰	۱۵۳۵	امیر نبی کریمی	راهیان کربلا	دی ۶۴	۶۵
	۱۳۸۹/۴/۳۰	۱۶۵۳	امیر پورداراب	والفجر ۸	بهمن ۶۴	۶۶
	۱۳۸۹/۴/۳۰	۱۲۳۵	امیر پورداراب	والفجر ۹	فروردین ۶۴	۶۷
	۱۳۸۸/۱۱/۷	۸۹۶	امیر احمد کریمی	لبیک یا امام	فروردین ۶۵	۶۸
	۱۳۸۹/۲/۱۴	۱۳۵۶	امیر احمد کریمی	رزم بی امان	اردیبهشت ۶۵	۶۹
	مرداد ۸۹	۸۹۰	امیر احمد کریمی	ضربت قاطع	خرداد ۶۵	۷۰
	آبان ۸۹	۷۸۱	امیر احمد کریمی	آن روی سکه	تیر ۶۵	۷۱
	۱۳۸۸/۱۱/۷	۱۰۳۴	امیر فرهمندزاده	نقطه‌ی عطف	مرداد ۶۵	۷۲
	۱۳۸۸/۱۲/۲۳	۱۱۲۷	امیر فرهمندزاده	فرّماه	شهریور ۶۵	۷۳
	۱۳۸۹/۴/۷	۸۰۸	امیر فرهمندزاده	پیروان محمد(ص)	مهر ۶۵	۷۴
	آبان ۸۹	۸۴۶	امیر فرهمندزاده	۸۱	آبان ۶۵	۷۵
	۱۳۸۹/۲/۸	۱۴۲۶	امیر مصوری	عجز شیطان	آذر ۶۵	۷۶
	۱۳۸۹/۴/۱۶	۱۷۳۰	امیر مصوری	سرنوشت	دی ۶۵	۷۷
	مرداد ۸۹	۱۰۴۶	امیر مصوری	انهدام	بهمن ۶۵	۷۸
	آبان ۸۹	۱۰۴۶	امیر مصوری	نبرد حاج عمران	فروردین ۶۵	۷۹
	۱۳۸۹/۸/۱۸	۱۲۴۴	امیر فرهاد بهروزی	در ساحل اروند	فروردین ۶۶	۸۰
	۱۳۸۹/۱۰/۲۸	۱۲۷۷	امیر فرهاد بهروزی	تکیه بر یاد	اردیبهشت ۶۶	۸۱
	۸۹ / ۸ / ۱۷	۱۰۴۸	امیر پورداراب	سلسله عملیات‌های نصر و فتح	خرداد ۶۶	۸۲
	۱۳۸۹/۱۰/۲۸	۱۲۳۸	امیر پورداراب	از حلبچه تا ماووت	تیر ۶۶	۸۳
	۸۹ / ۸ / ۱۸	۲۲۱۸	امیر نبی کریمی	شهادت طلبان	مرداد ۶۶	۸۴
	۱۳۸۹/۱۱/۲	۲۱۲۲	امیر نبی کریمی	خلیج فارس	شهریور ۶۶	۸۵
	۱۳۹۰/۲/۱۵	۱۲۶۵	امیر پورداراب	تهدیدات آمریکا در خلیج فارس	مهر ۶۶	۸۶

۸۷	آبان ۶۶	حضورى گسترده	امير پورداراب	۱۴۰۰	۱۳۹۰/۵/۱۵
۸۸	آذر ۶۶	تندرهاى خليج فارس	امير فرهاد بهروزي	۱۴۰۶	۱۳۹۰/۲/۱۵
۸۹	دي ۶۶	افسانه‌ى پايدارى	امير بهروزي	۱۲۲۷	۱۳۹۰/۵/۱۱
۹۰	بهمن ۶۶	اعتراف متجاوز	امير نبي كريمى	۱۵۶۵	۱۳۹۰/۲/۱۵
۹۱	فروردين ۶۶	اوج جنائيت	امير نبي كريمى	۹۶۳	۱۳۸۹/۱۲/۲۹
۹۲	فروردين ۶۷	درماندگى ديكتاتور	امير احمد كريمى	۹۶۳	۱۳۸۹/۱۲/۲۹
۹۳	اردبهبشت ۶۷	بيت المقدس ۶	امير مصورى	۱۴۵۵	۱۳۸۹/۱۲/۱۹
۹۴	خرداد ۶۷	التازعات	امير فرهمندزاده	۱۴۰۳	۱۳۸۹/۱۲/۲۹
۹۵	نير ۶۷	اهرم فارس	امير احمد كريمى	۱۰۷۴	۱۳۹۰/۳/۲۱
۹۶	مرداد ۶۷	بيروزي نهايى (مرصاد)	امير مصورى	۱۹۸۴	۱۳۹۰/۳/۱
۹۷	شهريور ۶۷	كارشكنى در اجراى قطعنامه‌ى ۵۹۸	امير فرهمندزاده	۱۸۴۰	۱۳۹۰/۳/۱
۹۸	مهر ۶۷	دوران بازسازى و سازندگى	امير احمد كريمى	۶۴۹	۱۳۹۰/۶/۲۲
۹۹	آبان ۶۷	تكرار تكبير	امير احمد كريمى	۶۴۳	۱۳۹۰/۹/۸
۱۰۰	آذر ۶۷	قرارداد ۵۹۸	امير فرهمندزاده	۱۱۷۸	۱۳۹۰/۵/۲۵
۱۰۱	دي ۶۷	فروپاشى كمونيسم	امير فرهمندزاده	۱۰۴۵	۱۳۹۰/۹/۱
۱۰۲	بهمن ۶۷	تثبيت انقلاب	امير مصورى	۱۰۳۴	۱۳۹۰/۵/۲۶
۱۰۳	فروردين ۶۷	قطعنامه‌ى بي‌فرجام	امير مصورى	۹۳۱	۱۳۹۰/۸/۲۹
۱۰۹۸۹۵		جمع كل صفحات مجموعه تاريخ دفاع مقدس			

تلاش‌های دست‌اندرکاران تدوین این مجموعه (سرتیپ دوم ستاد حسین علی مصوری، سرتیپ دوم ستاد سعید پورداراب، سرتیپ دوم ستاد نبی کریمی، سرتیپ دوم ستاد فرهاد بهروزی، سرتیپ دوم ستاد احمد کریمی، سرتیپ دوم ستاد فرهمندزاده) بر آن بوده تا با تکیه بر اسناد و مدارک موجود و به مدد قلم اندیشمندان حوزه‌ی تاریخ به‌خصوص عرصه‌ی تاریخ جنگ تحمیلی و تکیه بر بازتاب‌های سیاسی و رسانه‌ای برای ترسیم تصویر روشنی از حال و هوای روزهای دفاع مقدس که بر مردم ما رفته است؛ بدون اعمال نظر و تجزیه و تحلیل وقایع، صرفاً به وقایع و تاریخ‌نگاری بپردازند تا خواننده بتواند بر مبنای برداشت از سیر حوادث در روزهای جنگ تحمیلی، به تحلیل موردنظر خود دست یابد. طبعاً مطالب این مجموعه که برگرفته از اسناد و مدارک حقیقی می‌باشد، متمایز از سایر کتاب‌ها بوده و در نوع خود، بی‌نظیر می‌باشد.

آنچه در این مجموعه آمده، به غیر از اسناد و مدارک که خود گویا و گواه متقنی بر حوادث رخ داده در طول جنگ تحمیلی‌اند، جهت آگاهی خوانندگان محترم گردآوری شده است و صرف وجود آنها در این مجموعه، دلیل تأیید آن از سوی مؤلف اثر و پژوهشکده‌ی علوم و معارف دفاع مقدس نیروی زمینی ارتش نیست.

حمایت‌های بی‌دریغ فرماندهان محترم نزاجا به‌ویژه امیر سپیددرد دکتر کیومرث حیدری فرماندهی محترم، مشفق و ولایی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران را ارج نهاده و خداوند بزرگ را بابت این حُسن توجه و بذل عنایت ایشان سپاس و ثنا می‌گوییم که اگر نبود یاری و مدد این فرماندهی عزیز، دلسوز و دانشمند، تداوم این تلاش مستمر و چاپ و انتشار مجموعه کتب بی‌نظیر تقویم تاریخ دفاع مقدس ممکن و میسر نمی‌شد.

دکتر محسن صادق‌نیا

رئیس پژوهشکده‌ی علوم و معارف دفاع مقدس نزاجا

محققین پژوهشکده علوم و معارف دفاع مقدس نواجا در معیت امیر سرتیپ دکتر کیومرث حیدری (فرماندهی ولایتی و فرماندهی نیروی زمینی محوری ارتش جمهوری اسلامی ایران) و پژوهشگران به ترتیب از چپ به راست

ردیف جلو: امیر سرتیپ دوم حسین علی مصوری، امیر سرتیپ دوم سعید پورداراب
 ردیف دوم: امیر سرتیپ دوم مسعود فرهمندزاده، امیر سرتیپ دوم احمد کریمی، امیر
 سرتیپ دوم نبی کریمی، امیر سرتیپ دوم فرهاد بهروزی.

معرفی مؤلف

سرتیپ ۲ ستاد نبی کریمی، متولد سال ۱۳۲۷ در تهران است که پس از اخذ دیپلم ریاضی از دبیرستان نظام تهران، در تاریخ ۱۳۵۰/۵/۲۶ وارد دانشکده‌ی افسری شد و در سال ۱۳۵۳ با درجه‌ی ستوان دومی و رسته‌ی پیاده فارغ‌التحصیل گردید. او در طول خدمت، دوره‌های مقدماتی و عالی پیاده، جنگ‌های شیمیایی- میکروبی- هسته‌ای، رنجر و چترباز و دوره‌ی دانشکده‌ی فرماندهی

و ستاد را با موفقیت طی نمود. نامبرده در طول ۳۳ سال خدمت خود مشاغل فرماندهی را از فرماندهی دسته‌ی موشک تاو، تا فرماندهی لشکر ۲۱ حمزه سیدالشهدا(ع) به مدت شش سال تجربه نموده است. وی با بیش از ۱۲۰ ماه حضور در مناطق مختلف عملیاتی جنوب، غرب و شمال غرب؛ در نبردهای متعدد از جمله عملیات الله اکبر، طریق القدس، فتح‌المبین، بیت‌المقدس، رمضان، خیبر و غیره حضور فعال داشته است.